

Archiwum departamentalne Alpes-de-Haute-Provence jest przechowawcą dokumentacji prac konserwatorskich wykonanych w latach 1970 – 1987 na niezwykle cennym zabytku, średniowiecznych mozaikach opactwa Ganagobie. Opactwo zostało ufundowane w latach 960 – 965 przez biskupa Jana II de Sisteron na jego własnej ziemi. Należało do kongregacji cysterskiej Cluny. Na wiek XII przypadł okres szczęśliwego dla opactwa czasu dobrej koniunktury. Wówczas około 1125 r. pojawiły się mistyczne mozaiki. Tragiczne w skutkach okazały się wojny religijne XVI w. W 1562 r. w opactwie schronili się Hugonoci, skąd zostali, jeszcze tego samego roku, usunięci przez zarządcę prowincji. Aby nie mogli wrócić zburzono sklepienie klasztornej kościoła oraz mieszkań mnichów, grzebiąc tym samym części mozaik. Lepsze czasy przyszły dla klasztoru w XVII w., kiedy jego opatem był Jacques de Gaffarel (bibliotekarz kardynała Richelieu). W 1789 r. klasztor sekularyzowano, a w 1791 sprzedano. W roku 1794 zniszczono dalsze części opactwa: transepty i chór kościelny. Blisko 100 lat później, w roku 1891 r., cystersi z opactwa Sainte-Marie-Madeleine w Marsylii otrzymali w darze od hrabiego Adrien de Malijay z Marsylii ruiny opactwa i rozpoczęli ich restaurację. Obecnie mieszka tu 20 mnichów podległych opatowi Hugues de Minguet.

Niezwykłym bogactwem opactwa są dwunastowieczne mozaiki utrzymane w tradycji karolińskiej z silnymi jednak wpływami orientalnymi ułożone na podłodze kościoła. Z pierwotnych 82 pozostały 72 m² powierzchni. W czasie burzenia w 1562 r. sklepienia kościoła bezpowrotnie zniszczono 1/8 dzieła. Motywy gryfów (symbolizujących powietrze), słoni (symbolizujących ziemię) ryb (wodę), lwów (ogień) przeplatają się z potworami oraz motywami florystycznymi. Kolorystyka czerwona (piaskowiec), biała (marmur), czarna (wapień) stworzyły mistyczną kompozycję geometryczno – florystyczną stanowiącą tło dla mitycznej symboliki walki bohaterów z potworami. Mozaiki ufundowane były około 1124 r. przez opata Bertranda. Świadczyły o dobrobycie opactwa. Później na wiele stuleci zostały zapomniane. W trakcie prac, mających na celu uczynienie opactwa ponownie obiektem sakralnym, w 1898 r., odkryto niezwykle cenny skarb sztuki średniowiecznej. Pomiedzy 1957 a 1968 r. przeprowadzono rekonstrukcję chóru, dzięki czemu odsłonięto całość kompozycji. Do 1975 r. mozaiki nie były poddawane zabiegom konserwatorskim i stały się prawie nieczytelne.

Prace nad mozaikami przeprowadziło, w latach 1975 – 1986, Towarzystwo Konserwacji i Restauracji Archeologicznej (Société de conservation et restauration archéologique) w Périgueux (od 1990 r. jego siedzibą jest Marsac-sur-l'Isle).

Aby zrozumieć jak ważną jest dokumentacja konserwatorska, dla przetrwania dzieła sztuki dla przyszłości, rozumienia jego estetyki oraz rozumienia go w kontekście świadectwa swojej epoki i źródła do jej dziejów, a także kontekstu jego wytworzenia, trzeba uświadomić sobie jakim procesem taki obiekt sztuki, jak mozaiki z opactwa w Ganagobie, został poddany w trakcie konserwacji. Aby rzecz wyjaśnić posłużymy się trzema francuskimi terminami z zakresu konserwacji: „restaurer” to słownikowo odrestaurować, odnawiać, przywracać do dawnego stanu - w terminologii konserwatorskiej termin ten oznacza przywracanie stanu pierwotnego obiektu i nic ponadto. Termin „restituer – oznacza zrekonstruować, odtwarzać- w terminologii

Wpisany przez Adam Baniecki

niedziela, 16 lipca 2017 20:11 - Poprawiony niedziela, 16 lipca 2017 20:25

konserwatorskiej oznacza odtworzenie stanu pierwotnego hipotetycznego, zatem niekoniecznie pierwotnego. Niekiedy pewne elementy obiektu tworzone są w oparciu o ogólną wiedzę o obiekcie i epoce, z jakiej pochodził. Są rekonstrukcją, a pewne jej elementy zostały stworzone na nowo. Ostatni termin „conserver” leksykalnie oznacza: zachowywać, utrzymywać, przechowywać, konserwować - w praktyce konserwatorskiej oznacza zapewnienie trwałości w czasie obiektowi. W tym wypadku obiektowi poddanemu zabiegom odrestaurowania i zrekonstruowania. Dokumentacja konserwatorska świadczy o zakresie i metodach wykonanych prac. Bez niej, w szczególnych przypadkach, obiekt mógłby być uznany za falsyfikat albo kopię, mógłby być błędnie nazwany lub datowany. Mając na uwadze, jak istotne informacje o obiekcie zawiera jego dokumentacja, ważnym jest, w jaki sposób została opracowana archiwalnie. Omawiany zespół dokumentacji konserwatorskiej mozaik z opactwa Ganagocie nie jest duży. Mierzy 0,40 mb i liczy 6 ja. Jest zakwalifikowany do serii J (franski system serii archiwalnych), do której przynależą archiwalia o charakterze prywatnym. Jego opracowanie zakończono w marcu 2016 r., a autorką inwentarza jest Annie Maskot, odpowiedzialna za archiwa prywatne w Archiwum departamentalnym Alpes-de-Haute-Provence. Elementy opisu zgodne są ze standardem ISAD(G). Podzielony jest na 7 bloków opisu:

1. Blok identyfikacji, składający się z 5 elementów opisu: sygnatury, tytułu, datacji, poziomu opisu oraz informacji o typie nośnika i typie przechowywanej informacji;
2. Blok kontekstu obejmującego 4 elementy: nazwę twórcy wraz z informacją o jej przekształceniach, dzieje twórcy, historię archiwalną zespołu oraz podstawę udostępniania zespołu;
3. Blok zawartości i struktury, o 3 elementach opisu: prezentacja zawartości, informacje na temat brakowania i informacje na temat sposobu porządkowania;
4. Blok dostępu i udostępniania, 5 elementów opisu: dostępność, zasady reprodukcji, język i pismo dokumentacji, charakterystyka materialna i techniczna zespołu oraz pomoce archiwalne;
5. Blok źródeł komplementarnych liczący 2 elementy: istnienie i miejsce przechowywania kopii oraz istnienie źródeł powiązanych;
6. Blok uwag, jednoelementowy, w którym umieszczono informację o chronologii prac konserwatorskich;
7. Blok kontroli opis zawierający informacje o archiwizacji opracowywującym zespół i dacie zakończenia opracowania.

Powyższy, omawiany, opis stanowi odpowiednik polskiego wstępu do inwentarza zespołu archiwalnego. Jego uzupełnieniem jest inwentarz archiwalny gdzie każda, z sześciu jednostek, opisana jest poprzez jej tytuł i datację oraz bardzo szczegółową zawartość na poziomie pojedynczych dokumentów powstałych w trakcie prac konserwatorskich.

Dodatkowo dodano szczegółowe informacje chronologiczne o przeprowadzanych pracach konserwatorskich.

Ponadto inwentarz archiwalny zespołu dostępny jest w elektronicznych pomocach archiwalnych archiwum departamentalnym Alpes-de-Haute-Provence.

Więcej:

Wpisany przez Adam Baniecki

niedziela, 16 lipca 2017 20:11 - Poprawiony niedziela, 16 lipca 2017 20:25

Ganagobie et ses mosaïques du XIIe siècle

[Pavement de mosaïque du prieuré de Ganagobie Restauration](#) et restitution par la SOCRA, Société de conservation et de restauration archéologique, Périgueux (Dordogne) (pdf)

oprac. Adam Baniecki
AP Wrocław O/Bolesławiec

Ganagobie et ses mosaïques du XIIe siècle